Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry

Lausunto

09.03.2018

Asia: LVM/1770/03/2016

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi maantielain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esityksestä

RAKLI pitää pitkäjänteistä valtakunnantason liikennejärjestelmäsuunnittelua ja rahoituksen varmistamiseen liittyviä toimia erittäin kannatettavina. Liikenneverkon ja sen suunnittelun valtakunnallinen yhtenäisyys on tärkeää myös alueidenkäytön kehittämisen kannalta. Edelleen, RAKLI näkee tärkeäksi HE:ssa todetun: ”Uudet palvelut laajentavat liikennejärjestelmän kehittämisen keinovalikoimaa merkittävästi. Liikennejärjestelmän suunnittelussa tämä merkitsee siirtymistä väyläpainotteisesta tarkastelusta käyttäjälähtöiseen suunnitteluun, jossa hyödynnetään ja yhdistellään monipuolisesti uudenlaisia liikkumisen palveluja, tietoa sekä liikenne- ja viestintäyhteyksiä kehittäviä toimenpiteitä käyttäjien matkojen ja kuljetusten toimivuuden parantamiseksi.”

Käyttäjälähtöisen suunnittelun sijaan HE:n sisältö on erittäin hallintolähtöinen. Käyttäjälähtöisyys, liikkumisen palvelut ja muut uudistumista eteenpäin vievät asiat eivät edellytä hallinnollista hajauttamista esitetyllä tavalla.

RAKLI näkee lakiuudistukseen liittyvänä ongelmana hallintorakenteiden paisumisen ja himmeleiden luomisen. Uhkana on, että viime vuosina tehdyt hallinnolliset tehostamistoimet kääntyvät ehdotuksessa valtion, yhteistoiminta-alueiden (enintään 9) ja maakuntien (18) keskenään epäselviksi ja päällekkäisiksi rooleiksi. Hallinnon paisuessa on entistä vaikeampaa saada rekrytoitua asiantuntevaa henkilöstöä. Henkilöstökustannusten nousu on poissa liikenneinfrastruktuurin rakentamiseen ja kunnossapitoon käytettävästä rahoituksesta.

Lisäksi maakunnan ja kuntien/kaupunkiseudun keskinäiset suhteet jäävät auki. Tämä voi vaikeuttaa liikennejärjestelmäratkaisujen kokonaisvaltaista tarkastelua toiminnallisten alueiden maankäytön, asumisen ja elinkeinokehityksen kanssa. Konkreettisina esimerkkeinä kaupunkirakenteen sisällä sijaitsevien valtateiden ja maankäytön yhteensovittaminen sekä yhteydet satamiin ja joukkoliikenteen solmukohtiin. Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmä uudistuu MRL:n kokonaisuudistuksen myötä. Uusi MRL tulee määrittämään toimijoiden väliset suhteet alueidenkäytön suunnittelussa.

Valtion tulee ohjata maakunnallista liikennejärjestelmäsuunnittelua valtakunnallisella liikennejärjestelmäsuunnittelulla. Runkoverkkoehdotus tukee hyvin tätä tarkoitusperää. Valtiolla ja kaupungeilla tulee olla suoria yhteistyömuotoja ja sopimusmenettelyjä, kuten MAL-sopimukset, joissa ratkotaan seudullisia (lähes poikkeuksetta myös valtakunnallisesti merkittäviä) liikennejärjestelmään liittyviä kysymyksiä. Maakuntien tulee ottaa kaupunkiseutujen suunnitelmat ja MAL-sopimukset oman liikennejärjestelmänsä pohjaksi.

Tienpidon yleisiä vaatimuksia, palvelutasoa ja kunnossapitoa sekä valvontaa koskevan sääntelyn kehittäminen (4, 13, 13 a, 15 o, 33, 100 b §:t)

HE:n 4 §:ssä on tarkennettu runkoverkkoja koskevaa päätöksentekomenettelyä sekä 13 a §:ssä avattu runkoverkon palvelutason määrittelyä. Runkoverkolla pyrittäisiin turvaamaan korkea palvelutaso erityisesti pitkän matkan liikenteelle. Liikenteen ennakoitava palvelutaso tarjoaa yrityksille mahdollisuuden arvioida toimintaympäristöä ja tehdä sijoittumis- ja investointipäätöksiä. Runkoverkkojen osalta on tarpeen ottaa huomioon suurimpien kaupunkiseutujen liikennejärjestelmien toimivuus ja kytkeytyminen maankäyttöön.

33§: Pykälästä ei käy ilmi, tarkoitetaanko kunnossapidolla myös maanteiden kevyen liikenteen väyliä / pyöräteitä. RAKLI esittää, että nämä tulee sisällyttää osaksi maanteiden kunnossapitoluokittelua.

100 b §:ssä säädetään viranomaisvalvonnasta. Olisiko selkeämpi ratkaisu se, että Liikennevirasto valvoisi maakuntien osalta? Edelleen, koska liikenne- ja viestintäministeriö vastaa muutenkin Liikenneviraston ohjauksesta, voisi LVM valvoa ko. tarkoituksessa Liikennevirastoa.

Liikennetehtävien kokonaisuus maakuntauudistuksessa

Kuten RAKLI toteaa kohdassa "Yleiset huomiot esityksestä", lakiuudistukseen liittyvänä ongelmana on hallintorakenteiden paisuttaminen ja himmeleiden synnyttäminen. Uhkana on, että viime vuosina tehdyt hallinnolliset tehostamistoimet kääntyvät uudistuksessa epäselviksi ja päällekkäisiksi rooleiksi. Yhtäältä halutaan osoittaa tehtäviä ja vastuuta 18 maakunnalle ja toisaalta edellytetään yhteistoiminta-alueellisia ratkaisuja enintään 9 alueelle. Herää kysymys, mitkä taustalla olevista varsinaisista tavoitteista voitaisiin toteuttaa ilman hallinnollista hajauttamista - ja tehokkaammin?

Maakuntauudistuksessa alueellinen tienpito on siirtymässä maakuntien vastuulle. Vastuun pitäminen Liikennevirastolla helpottaisi kokonaisuuden (mm. hankinnat) hallintaa.

Ratalain muutokset

RAKLI näkee, että radan runkoverkolla on keskusten välisen nopean liikenteen lisäksi tarve kehittää lähijunaliikennettä. Runkoverkolla tulee olla edellytykset sekä pitkänmatkan että lähiliikenteen tehostamiseen.

Kunnat vastaavat maankäytöstä alueellaan. RAKLI ei näe syytä sille, että laissa edellytettäisiin maakunnan puoltoa asemakaavasta poikkeamisiin radan yleissuunnitelmaa hyväksyttäessä.

RAKLI pitää hyvänä, että radanpidolla pyritään edistämään ympäristön kannalta kestävää maankäyttöä ja yhdyskuntarakennetta. Lakivalmistelussa korostetaan rataverkon kehittämistä niin, että edellytykset alue- ja yhdyskuntarakenteen suunnitellulle ja kehittämiselle ilmastotavoitteet ja taloudellinen tehokkuus huomioon ottaen säilyvät, ja että rautatieliikenteestä pyritään muodostamaan houkutteleva vaihtoehto henkilöautoille. Nämä ovat erittäin kannatettavia tavoitteita, mutta edellyttävät erityisesti kaupunkiseutujen ja keskuskaupunkien vahvaa asemaa liikennejärjestelmäratkaisuissa.

Muut huomiot

12 §:ssä säädetään maantien käyttö maksuttomaksi. RAKLI ei näe tarpeelliseksi lukita kysymystä laissa.

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma ja toteuttamisen rahoituksen periaatteet olisi hyvä saattaa eduskunnan käsittelyyn sitovuuden vahvistamiseksi.

Kurunmäki Kimmo
Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry